

ăn việc làm ổn định, mặc dù có thể anh ta biết rằng mình hơn hẳn người khác về trí tuệ, tính cách và năng khiếu.

Về phần mình, những người này (thậm chí là bạn bè) cảm thấy mình trội hơn anh ta, và cứ cho là không cố tình đi, sẽ cư xử với anh ta như với người bị thương. Trong một khoảng thời gian nào đó anh ta có thể vay được tiền, nhưng dĩ nhiên số tiền này không thể đủ để duy trì mức sống như trước, và nói cho cùng thì cũng không ai cho vay mượn mãi được. Anh ta phải vay tiền ôănă cho nên càng cảm thấy u uất, và ở đây không có sức mạnh sống động của những đồng tiền mới kiếm ra được. Lẽ đương nhiên là tôi không nói đến những kẻ vô công rồi nghề hay những người đầu hàng hiện tại, mà về những người đàn ông bình thường, biết tự ái và tự trọng.

Tôi cho rằng, ở vào tình huống tương tự, những người phụ nữ sẽ hành động khác hẳn. Nhân đây tôi cũng nhận xét luôn là khi nói về những người thừa, sao ta thường không ám chỉ phụ nữ. Đúng rồi, rất hiếm khi có thể nhìn thấy một người phụ nữ xếp hàng để lĩnh một bát súp, đi ăn mày thì lại càng không. Bạn không nhận ra họ như nhận ra nam giới, giữa đám đông, do một dấu hiệu nào đó đập vào mắt. Tôi nhắc lại là tôi không nói về những kẻ lang thang không nhà cửa, nam hay nữ giới; có thể, số đó cũng như nhau. Vấn đề ở đây là về những người phụ nữ tương đối trẻ, đang hoàng, trí thức. Số người này có lẽ cũng nhiều, nhưng họ không bao giờ muốn phô bày ra ngoài sự sụp đổ của đời mình. Có thể, họ thích chọn hình thức tự tử hơn.

Người mất việc có khá nhiều thời gian để suy ngẫm. Anh ta có thời gian đi rất xa để xin vào chỗ trống mới xuất hiện nhưng người khác lại vừa chiếm mất rồi, hoặc anh ta nghe thấy là mình phải đi bán một loại hàng hóa vớ vẩn nào đó mà nếu như người ta có mua thì cũng chỉ do thương hại mình mà thôi, và anh ta phải sống bằng tiền hoa hồng. Từ chối triển vọng ôquyền rũa này, anh ta bỗng nhận ra mình đã ở ngoài phố và muốn đi đâu thì đi, và cũng có nghĩa là chẳng biết đi đâu. Và anh ta cứ đi, đi, đi mãi. Anh ta liếc nhìn các tủ kính với những đồ vật xa xỉ không dành cho anh và cảm thấy mình là công dân loại hai; anh nhường chỗ bên tủ kính cho những người ngắm nhìn chúng với sự quan tâm tích cực hơn. Sau đó anh ta xuống metro hoặc rẽ vào thư viện để sưởi ấm một chút và cho đôi chân nghỉ ngơi. Đó không phải là tìm việc mặc dầu anh ta lại đi. Anh ta không biết rằng việc tìm kiếm thiếu mục đích, tuy chưa hiện ra ở vẻ ngoài của anh ta, nhưng đã đầy nguy cơ bị từ chối. Quần áo còn lại từ thời oanh liệt của anh ta tuy chưa đến nỗi nào nhưng vẫn không giấu được vẻ suy sụp của tinh thần.

Anh ta thấy hàng ngàn người bận rộn vì công việc của mình, và trong thâm tâm anh ghen tỵ với họ - những người bán kiốt, thư ký, nhân viên hiệu thuốc, nhân viên soát vé. Những người đó - họ độc lập, đầy tự tin và đường hoàng, còn anh thì không làm thế nào tự thuyết phục được mình, rằng anh cũng là người tốt, mặc dù anh thường xuyên tranh luận với chính mình và